

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 132g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 330² alin. (1) din Codul penal, a unor prevederi din articolele 100 alin. (4) și 296 alin. (2) din Codul de procedură penală și a articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate

CHIȘINĂU

4 aprilie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, Președinte,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, judecători,
cu participarea dlui Marcel Lupu, asistent judiciar,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 5 august 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 4 aprilie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a următoarelor dispoziții legale:

- articolul 330² alin. (1) din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002;
- textul „prin procedee probatorii respective” din articolul 100 alin. (4) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003;
- sintagma „analiza probelor” din articolul 296 alin. (2) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003;
- articolul 34 alin. (2) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de dl avocat Vasile Nicoară, în interesele dlui Oleg Melniciuc, parte în dosarul nr. 1a-2078/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

3. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Chișinău (format din dna Silvia Cecan, dna Silvia Gîrbu și dl Sergiu Daguța), pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

4. Pe rolul Curții de Apel Chișinău se află cauza penală de învinuire a dlui Oleg Melniciuc de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 330² alin. (2) [*îmbogățire ilicită*] și 352¹ alin. (2) [*fals în declarația de avere și interese personale*] din Codul penal.

5. Pe parcursul judecării cauzei, dl avocat Vasile Nicoară a ridicat, în interesele dlui Oleg Melniciuc, excepția de neconstituționalitate a prevederilor menționate la § 1.

6. Printr-o încheiere din 5 iulie 2022, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

8. Dispozițiile relevante ale Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 100 Administrarea probelor

„(1) Administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune strângerea și verificarea probelor, în favoarea și în defavoarea învinutului, inculpatului, de către organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea altor participanți la proces, precum și de către instanță, la cererea părților, prin procedeele probatorii prevăzute de prezentul cod.

[...]

(4) Toate probele administrate în cauza penală vor fi verificate sub toate aspectele, complet și obiectiv. Verificarea probelor constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, administrarea de noi probe și verificarea sursei din care provin probele, în conformitate cu prevederile prezentului cod, **prin procedee probatorii respective.**”

Articolul 296 Rechizitoriul

„[...]”

(2) Rechizitoriul se compune din două părți: expunerea și dispozitivul. Expunerea cuprinde informații despre fapta și persoana în privința căreia s-a efectuat urmărirea penală, **analiza probelor** care confirmă fapta și vinovăția învinutului, argumentele invocate de învinuit în apărarea sa și rezultatele verificării acestor argumente, circumstanțele care atenuează sau agravează răspunderea învinutului, precum și temeiurile pentru liberarea de răspundere penală conform prevederilor art.53 din Codul penal dacă constată asemenea temeiuri. Dispozitivul cuprinde date cu privire la persoana învinutului și formularea învinuirii care i se incriminează cu încadrarea juridică a acțiunilor lui și mențiunea despre trimiterea dosarului în instanța judecătorească competentă.

[...]”

9. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 65 Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate

„(1) Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o activitate de natura aceleia de care s-a folosit condamnatul la săvârșirea infracțiunii.

[...]”

Articolul 330² Îmbogățirea ilicită

„(1) **Deținerea de către o persoană cu funcție de răspundere sau de către o persoană publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit**

se pedepsește cu amendă în mărime de la 6000 la 8000 unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 7 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite de o persoană cu funcție de demnitate publică

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 8000 la 10000 unități convenționale sau cu închisoare de la 7 la 15 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.”

10. Dispozițiile relevante ale Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate sunt următoarele:

Articolul 34

Rezultatele controlului averii și al intereselor personale

„(1) Dacă inspectorul de integritate constată că averea și interesele personale nu au fost declarate în mod corespunzător sau că între averea dobândită în timpul exercitării mandatelor, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă există o diferență substanțială, acesta emite un act prin care constată încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, aplică sancțiunea contravențională și alte măsuri prevăzute de lege.

(2) Dacă nu constată una dintre situațiile prevăzute la alin. (1), inspectorul de integritate emite un act privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale.

(3) Dacă constată o diferență substanțială între veniturile obținute, cheltuielile realizate și averea dobândită a persoanei supuse controlului, inspectorul de integritate dispune încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acesteia și aplică interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică. Autoritatea sesizează, în termen de cel mult 5 zile din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia.

[...]

(5) În situația prevăzută la alin. (3), Autoritatea aplică orice măsuri de asigurare necesare și se adresează în instanța de judecată de la sediul Autorității în vederea încasării în folosul statului a valorii averii nejustificate sau a confiscării acesteia. Acțiunea respectivă se depune la Judecătoria Chișinău în termen de un an din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv.

(6) În cazul contestării actului prin care se constată încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, Autoritatea poate solicita confiscarea averii nejustificate în cadrul procedurilor de contestare a actului de constatare.”

11. Dispozițiile relevante ale Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale sunt următoarele:

Articolul 23

Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

„(1) Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară, contravențională, civilă sau penală, după caz.

(2) Încălcarea prevederilor art.7 alin.(4) constituie abatere disciplinară și se sancționează în conformitate cu legislația.

[...]

(5) Persoana a cărei avere a fost constatată, în totalitate sau în parte, ca fiind nejustificată, printr-o hotărâre judecătorească definitivă, va fi destituită sau revocată, după caz, din funcția pe care o deține.

(6) Subiectul declarării eliberat sau destituit din funcție potrivit prevederilor alin.(3)–(5) este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcție publică și/sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor electivă, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcția publică ori de demnitate publică respectivă sau de la data încetării de drept a mandatului său. Dacă persoana a ocupat o funcție electivă, ea nu mai poate ocupa aceeași funcție pe o perioadă de 3 ani de la data încetării mandatului.

(7) În cazul în care persoana nu mai ocupă o funcție publică sau de demnitate publică la data constatării averii nejustificate, a stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese, interdicția de 3 ani se aplică potrivit legii, de la data la care a rămas definitiv actul de constatare sau, respectiv, a rămas definitivă și irevocabilă hotărârea judecătorească prin care se confirmă existența averii nejustificate, a stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese.

(8) Autoritatea Națională de Integritate ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, care este publicat pe pagina web oficială a Autorității.

(9) Nerespectarea prevederilor art.14 alin.(9), nedepunerea declarației de avere și interese personale în termenul și în modul stabilite de prezenta lege, după notificarea inspectorului de integritate conform art.27 alin.(7) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, precum și refuzul subiectului declarării de a depune declarația constituie temeiuri pentru încetarea mandatului său, a raporturilor sale de muncă ori de serviciu.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

Referitor la critica articolului 330² alin. (1) din Codul penal

12. Autorul excepției afirmă că textul „și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit” din articolul 330² alin. (1) din Codul penal nu exprimă vreun element constitutiv al infracțiunii și, prin urmare, nu corespunde exigențelor calității legii, deoarece nu se referă la fapta subiectului îmbogățirii ilicite, ci la activitatea organului de urmărire penală, care are obligația să demonstreze caracterul ilicit al averii. În acest caz, subiectul infracțiunii nu ar avea posibilitatea să cunoască ce constatare se va face „în baza probelor” de către reprezentantul organului de urmărire penală, iar infracțiunea de îmbogățire ilicită nu ar putea exista până la declanșarea procesului penal. Autorul a susținut că legislatorul nu a formulat infracțiunea de o manieră clară, concisă și precisă, iar eventualul subiect al

infracțiunii ar fi lipsit de posibilitatea de a-și cunoaște în prealabil, fără echivoc, comportamentul care ar putea să aibă un caracter penal. Această imposibilitate ar afecta principiul legalității incriminării și pedepsei penale și ar genera încălcarea articolelor 1 alin. (3), 20, 22 și 23 din Constituție.

13. De asemenea, autorul excepției susține că, în vederea prevenirii îmbogățirii ilicite, legislatorul a reglementat o procedură penală și una non-penală, fără a prevedea criterii clare și previzibile de delimitare a acestora. În opinia autorului, autoritățile publice pot aplica, în mod discreționar, o procedură sau alta. Sub acest aspect, autorul excepției a susținut pretinsa încălcare a articolelor 16, 20, 22 și 23 alin. (2) din Constituție.

Referitor la critica articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

14. Autorul excepției a contestat pretinsa omisiune de a reglementa la articolul 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate momentul în care devine definitiv actul prin care se constată lipsa încălcării regimului juridic al averii și intereselor personale.

15. În opinia autorului excepției, această omisiune este contrară principiului securității juridice și încalcă articolele 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție.

Referitor la critica sintagmei „analiza probelor” din articolul 296 alin. (2) din Codul de procedură penală

16. Autorul excepției menționează că, potrivit articolului 296 alin. (2) din Codul de procedură penală, rechizitoriul trebuie să conțină „analiza probelor”. Totuși, nicio normă legală nu stabilește înțelesul acestei sintagme. Autorul excepției susține că, în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, procurorul doar a enumerat probele în rechizitoriu fără să le analizeze.

17. Potrivit autorului, sintagma în discuție este contrară articolelor 1 alin. (3), 20 și 23 alin. (2) din Constituție.

Referitor la critica textului „prin procedee probatorii respective” din articolul 100 alin. (4) din Codul de procedură penală

18. Autorul excepției afirmă că, potrivit articolului 100 alin. (4) din Codul de procedură penală, toate probele administrate în cauza penală vor fi verificate sub toate aspectele, complet și obiectiv. Verificarea probelor constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, administrarea de noi probe și verificarea sursei din care provin probele, în conformitate cu prevederile Codului, prin procedee probatorii respective. În opinia sa, cuvântul „respective” lipsește norma în discuție de claritate și de previzibilitate, fapt contrar articolelor 1 alin. (3), 20 și 23 din Constituție.

19. Autorul excepției susține că în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, textul „prin procedee probatorii respective” din articolul 100 alin. (4) din Codul de procedură penală a permis procurorului și instanței de judecată să utilizeze un mijloc de probă care nu a fost obținut printr-un „procedeu probatoriu” stabilit de Codul de procedură penală, *i.e.* un raport de analiză operațională elaborat de Centrul Național Anticorupție.

B. Aprecierea Curții

20. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

21. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor dispoziții din Codul penal, din Codul de procedură penală și din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ține de competența Curții Constituționale.

22. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul părții într-un proces din fața instanței de judecată. Astfel, excepția a fost ridicată de un subiect căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

23. Curtea notează că o altă condiție pentru formularea excepției de neconstituționalitate o reprezintă aplicabilitatea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția (a se vedea punctul 1 din dispozitivul HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, DCC nr. 18 din 9 februarie 2021, § 22). Curtea reține că dispozițiile articolului 330² din Codul penal incriminează îmbogățirea ilicită și ar putea fi incident în cauza în care s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, pentru că inculpatului din această cauză i se impută comiterea infracțiunii în discuție. De asemenea, de vreme ce instanța de judecată trebuie să vegheze dacă a fost respectată echitatea în ansamblu a procesului penal, Curtea admite că prevederile contestate ale articolelor 100 alin. (4) și 296 alin. (2) din Codul de procedură penală, care reglementează verificarea probelor și conținutul rechizitoriului ar putea fi aplicate în procesul acestei analize.

24. Totodată, Curtea nu constată în ce măsură sunt aplicabile prevederile articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate în procesul examinării în apel a acuzației de comitere a infracțiunilor de îmbogățire ilicită și fals în declarația de avere și interese personale. De altfel, Curtea a notat anterior că începerea urmăririi penale pentru unele categorii de infracțiuni (*i.e.* articolul 330² [îmbogățirea ilicită] din Codul penal) nu este condiționată de existența sau inexistența unui act pronunțat de Autoritatea Națională de Integritate privind constatarea încălcării legislației în materie. Pe baza unor probe, organul de urmărire penală ar putea ajunge la o altă concluzie referitor la cele constatate de Autoritatea Națională de Integritate (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 29 din 21 septembrie 2021, §§ 67-70).

25. Raportate la argumentele menționate de autorul excepției, prevederile contestate din Codul de procedură penală nu au mai constituit obiect al controlului de constituționalitate. Totodată, Curtea constată că s-a mai pronunțat în privința dispozițiilor articolului 330² alin. (1) din Codul penal, prin raportare la unele critici care au fost susținute în prezenta sesizare (DCC nr. 159 din 24 noiembrie 2022).

26. Curtea a notat că exigența prevăzută la articolul 330² alin. (1) din Codul penal, potrivit căreia fapta incriminată trebuie constatată pe baza unor probe, reprezintă o condiție inerentă oricărei trageri la răspundere penală și constituie o garanție pentru persoana acuzată, iar o astfel de garanție nu poate să contravină Constituției. În acest sens, Curtea nu a putut reține argumentele autorilor sesizărilor, potrivit cărora claritatea prevederilor contestate este afectată de combinarea într-o singură dispoziție legală a unor elemente de drept material și procedural, deoarece o astfel de soluție legislativă ar impune concluzia că vinovăția subiectului îmbogățirii ilicite cuprinde și activitatea procesuală a unui reprezentant al statului. Constituția stabilește că prin lege organică se reglementează infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora [articolul 72 alin. (3) lit. n)], precum și organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată [articolul 115 alin. (4)], însă nu-i impune legislatorului separarea totală a dispozițiilor de drept substanțial de cele de drept procedural, prin reglementarea lor în legi distincte. De multe ori, dispozițiile de drept substanțial prezintă și o latură procedurală de care nu pot fi separate (DCC nr. 159 din 24 noiembrie 2022, §§ 46, 47).

27. În acest sens, Curtea a făcut trimitere la Opinia *amicus curiae* privind îmbogățirea ilicită a Comisiei de la Veneția și OSCE/ODIHR în care se menționează că: „Elementele-cheie ale infracțiunii prevăzute de articolul 330² din Codul penal – *deținerea...bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat...că acestea nu aveau cum să fie obținute licit* – nu par lipsite de claritate” (DCC nr. 159 din 24 noiembrie 2022, § 48).

28. Așadar, având în vedere că problema referitoare la elementele constitutive ale infracțiunii de îmbogățire ilicită ridicată de autorul excepției este similară celei care a făcut obiectul Deciziei nr. 159 din 24 noiembrie 2022, Curtea reține că considerentele acesteia sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, și în prezenta cauză.

29. Totuși, autorul excepției ridică o problemă care nu a fost abordată în sesizările care au stat la baza Deciziei nr. 159 din 24 noiembrie 2022. Autorul susține că legislatorul a reglementat deopotrivă o procedură penală și una non-penală în vederea prevenirii îmbogățirii ilicite, fără a stabili criterii clare și previzibile de delimitare a acestora. Sub acest aspect, autorul excepției a susținut că articolul 330² alin. (1) din Codul penal ar fi contrar articolelor 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 22 [*neretroactivitatea legii*] și 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*] din Constituție.

30. Sub acest aspect, Comisia de la Veneția și OSCE/ODIHR au notat că trebuie să se clarifice dacă obiectivul articolului 330² din Codul penal nu se suprapune cu Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, care urmărește stabilirea diferenței substanțiale dintre mijloacele dobândite și valoarea bunurilor obținute, precum și confiscarea bunurilor dobândite dincolo de veniturile legitime (Opinia *amicus curiae* comună a Comisiei de la Veneția și a OSCE/ODIHR pentru Curtea Constituțională a Republicii Moldova privind infracțiunea de îmbogățire ilicită (CDL-AD(2022)029), §§ 39, 40).

31. Curtea menționează că articolul 330² alin. (1) din Codul penal stabilește răspunderea pentru deținerea de către o persoană cu funcție de răspundere sau de către o persoană publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește în mod substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, pe baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit. Fapta în discuție se pedepsește cu amendă în mărime de la 6000 la 8000 unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 7 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani. Alineatul (2) stabilește răspunderea penală pentru comiterea aceleiași fapte în cazul în care este comisă de o persoană cu funcție de demnitate publică. În acest caz, fapta se pedepsește cu o amendă în mărime de la 8000 la 10000 unități convenționale sau cu închisoare de la 7 la 15 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.

32. Totodată, Curtea observă că legislatorul, în scopul cultivării integrității în sectorul public și formării climatului de toleranță zero la corupție în cadrul entităților publice din Republica Moldova, a instituit o serie de măsuri [articolul 10 din Legea integrității nr.82/2017], printre care și un regim juridic de declarare a averii și intereselor personale și de control asupra averii și intereselor personale, reglementat de Legea privind declararea averii și a intereselor personale și Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate. Analiza sistemică a legislației în discuție impune concluzia că legislatorul, pentru a asigura respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale de către agenții publici – subiecți ai declarării, a instituit un mecanism juridic de control al angajaților entităților publice, care constă în verificarea de către Autoritatea Națională de Integritate a declarațiilor de avere și interese personale, a datelor și a informațiilor privind averea existentă, precum și a modificărilor patrimoniale intervenite pe durata exercitării mandatelor, a funcțiilor publice și de demnitate publică [articolul 30 din Legea integrității, articolul 10 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale]. Controlul averilor și intereselor personale ale agenților publici, subiecți ai declarării, se aduce la îndeplinire de către un inspector de integritate în modul stabilit de articolele 26-36 din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, iar în caz de constatare a încălcării regimului juridic de declarare a averii și intereselor personale, inclusiv acumularea unor averi nejustificate, persoana

supusă controlului este atrasă la răspundere juridică potrivit articolului 23 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale.

33. Având în vedere reglementările menționate *supra*, în cazul în care în procesul efectuării controlului inspectorul de integritate constată o diferență substanțială între veniturile obținute, cheltuielile realizate și averea dobândită a persoanei supuse controlului, acesta [inspectorul] întocmește un act de constatare a încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, dispune încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acesteia și aplică interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică [articolul 34 alineatele (1) și (3) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate]. Acest act poate fi contestat în justiție în modul stabilit de articolul 36 din aceeași Lege. De asemenea, potrivit articolului 34 din legea menționată *supra*, Autoritatea Națională de Integritate mai are și competența: (i) de a sesiza, în termen de cel mult 5 zile din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia [alin. 3)]; (ii) de a solicita instanței de judecată încasarea în folosul statului a valorii averii nejustificate sau confiscarea acesteia [alineatele (5) și (6)].

34. Legea privind declararea averii și a intereselor personale prevede că subiectul declarării eliberat sau destituit din funcție în cazul constatării averii nejustificate, este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcție publică și/sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor electivă, pe o perioadă de trei ani de la data eliberării sau destituirii din funcția publică ori de demnitate publică respectivă sau de la data încetării de drept a mandatului său. Dacă persoana a ocupat o funcție electivă, ea nu mai poate ocupa aceeași funcție o perioadă de 3 ani de la data încetării mandatului [articolul 23 alin. (6)]. În cazul în care persoana nu mai ocupă o funcție publică sau de demnitate publică la data constatării averii nejustificate, interdicția de trei ani se aplică, potrivit legii, de la data la care a rămas definitiv actul de constatare sau, respectiv, a rămas definitivă și irevocabilă hotărârea judecătorească prin care se confirmă existența averii nejustificate, [articolul 23 alin. (7)]. Autoritatea Națională de Integritate ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică [articolul 23 alin. (8)].

35. Așadar, Curtea reține că, în cazul în care se constată că un agent public, subiect al declarării, deține o avere nejustificată, sunt aplicate următoarele sancțiuni și remedii, pe baza Legilor cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și cu privire la declararea averii și a intereselor personale: (i) eliberarea din funcția deținută sau încetarea mandatului; (ii) interdicția de a exercita o funcție publică și/sau o funcție de demnitate publică pe o perioadă de trei ani; (iii) confiscarea averii nejustificate.

36. Curtea nu poate reține afirmațiile autorului sesizării privind inadmisibilitatea suprapunerii procedurii non-penale/administrative de control al averii și intereselor personale, reglementată de legislația

integrității, cu procedura penală de cercetare a infracțiunii de îmbogățire ilicită. Aparent, ambele proceduri au ca obiect de control/cercetare averea/bunurile unui agent public. Totuși scopul, metodele și sancțiunile aplicate în baza fiecărei proceduri au o natură juridică diferită.

37. În acest sens, Legea privind declararea averii și a intereselor personale are drept scop instituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate, a conflictelor de interese, a stărilor de incompatibilitate, precum și a încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în entitățile publice [articolul 1 alin. (2)], iar Autoritatea Națională de Integritate are misiunea de a asigura integritatea în exercitarea funcției publice sau a funcției de demnitate publică și prevenirea corupției prin efectuarea controlului averii și al intereselor personale și prin respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor [articolul 5 din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate]. Nici Autoritatea Națională de Integritate, nici inspectorul de integritate nu au la îndemână **mijloace și metode de cercetare a infracțiunii**, *i.e.* de îmbogățire ilicită, iar dacă în procesul verificării declarațiilor de avere și interese personale, precum și în procesul de control al averilor și intereselor personale se constată existența unei bănueli rezonabile privind săvârșirea unei infracțiuni sau privind încălcarea legislației fiscale, la orice etapă a controlului, inspectorul de integritate sesizează organul de urmărire penală sau, după caz, Serviciul Fiscal de Stat și informează președintele Autorității [articolele 27 alin. (12) și 33 alin. (12) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate].

38. Sancțiunile și remediile stabilite în legislația referitoare la integritate, menționate *supra* la § 35, nu sunt catalogate de legislator ca având un caracter „penal”. Ele fac parte dintr-un ansamblu de măsuri menite să realizeze scopul legislației în discuție, adică să asigure integritatea în sectorul public și să-i determine pe agenții publici/angajații entităților publice să-și desfășoare activitatea profesională în strictă conformitate cu interesul public. Procedura de aplicare a acestor sancțiuni și remedii este una administrativă. Legislatorul califică sancțiunile prevăzute la articolul 34 alineatele (3) și (5) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 ca având un caracter disciplinar, menite să asigure integritatea în sectorul public [a se vedea art. 46 alin. (3) din Legea integrității], fiind aplicabile subiecților declarării averii și intereselor personale care îndeplinesc funcții publice sau funcții de demnitate publică și care sunt remunerați din banii publici.

39. Eliberarea din funcția deținută sau încetarea mandatului și interdicția de a mai exercita o funcție publică și/sau o funcție de demnitate publică pe o perioadă de trei ani sunt caracteristice sancțiunilor aplicate, de obicei, în cadrul răspunderii disciplinare și urmăresc scopul să asigure respectarea de către persoanele vizate a normelor care reglementează relația lor de serviciu cu angajatorul. Curtea Europeană a reținut că asemenea remedii nu intră în domeniul de aplicare al unei acuzații în materie penală (*Müller-Hartburg v. Austria*, 19 februarie 2013, § 42-49).

40. Lipsa caracterului penal al sancțiunilor prevăzute de legislația integrității poate fi dedus și din faptul că acestea se aplică doar unui grup restrâns de destinatari, la modul concret, persoanelor fizice, agenți publici care exercită o activitate într-o entitate publică și au obligația de a depune declarații de avere și interese personale. De exemplu, în cauza *Cătănicu v. România* (dec.), 6 decembrie 2018, § 39, Curtea Europeană a analizat dacă sancționarea pentru încălcarea regimului conflictelor de interese intra în sfera penală. Ea a reținut că măsurile analizate erau aplicabile doar persoanelor care exercită funcții publice. Astfel, Curtea Europeană a conchis că dispozițiile legale erau aplicabile numai unui grup cu statut special, fapt care a dat naștere unor îndoieli serioase cu privire la caracterul penal al acuzațiilor.

41. Mai mult, deși sancțiunile menționate par a fi relativ severe, ele nu pot fi incluse în sfera dreptului penal, deoarece: (i) nu pot fi înlocuite cu o pedeapsă privativă de libertate; și (ii) nu pot fi înscrise în cazierul judiciar (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Minel Florin Prina v. Romania* (dec.), §§ 58, 60). În același context, examinând măsura interdicției permanente de a ocupa funcții în sectorul justiției, Curtea Europeană a reținut că aceasta nu poate fi calificată ca o pedeapsă penală. Scopul interdicției de reangajare în sectorul justiției nu părea să aibă un caracter punitiv, ci urmărea, mai curând, scopul de a asigura și păstra încrederea publicului în justiție. Chiar dacă interdicția în sine presupunea consecințe destul de grave, multe măsuri non-penale cu caracter preventiv pot avea un impact substanțial asupra persoanei vizate (*Xhoxhaj v. Albania*, 9 septembrie 2021, § 245).

42. Cu privire la măsura confiscării averii nejustificate, Curtea face trimitere la constatările Curții Europene din cauza *Gogitidze și alții v. Georgia* din 12 mai 2015. Curtea Europeană a observat că măsura confiscării proprietății dobândite în mod ilicit și a averii nejustificate dobândite în timpul ocupării funcției publice urmărea un scop compensatoriu și unul preventiv. Aspectul compensatoriu consta în obligația de a restabili partea prejudiciată în procedurile civile la statutul anterior îmbogățirii injuste a funcționarului public în discuție, prin întoarcerea proprietății dobândite în mod ilicit fie proprietarului de drept anterior, fie, în absența unei părți prejudiciate, statului. Scopul procedurilor civile *in rem* era să prevină îmbogățirea nejustificată prin corupția ca atare, trimițând un semnal clar oficialilor publici implicați în acte de corupție sau care doreau să se implice în astfel de acte că actele lor ilegale, care, deși au rămas nesancționate de sistemul de justiție penală, nu vor aduce un avantaj pecuniar pentru ei sau pentru familiile lor (§§ 101, 102). La § 126, Curtea Europeană a observat că, în lumina jurisprudenței sale bine stabilite, confiscarea bunurilor dispusă ca urmare a unei proceduri civile *in rem*, fără a implica stabilirea unei acuzații penale, nu are un caracter punitiv, ci unul preventiv și/sau compensatoriu și, astfel, nu ține de sfera penală.

43. Dat fiind faptul că mecanismul reglementat de Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și Legea privind declararea averii și a intereselor personale nu instituie o răspundere „penală”, ci are mai curând

natura unei răspunderi disciplinare, Curtea nu întrevide vreo problemă de constituționalitate în aplicarea concomitentă a mecanismului penal și a celui non-penal destinate să combată fenomenul îmbogățirii ilicite.

44. Mai mult, Curtea observă că interdicția de a exercita o funcție publică și/sau o funcție de demnitate publică, reglementată de Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și Legea privind declararea averii și a intereselor personale, și pedeapsa privării de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, stabilită de articolul 330² din Codul penal, au câmpuri de aplicare diferite. În timp ce interdicția de a exercita o funcție publică și/sau o funcție de demnitate publică reglementată de Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și Legea privind declararea averii și a intereselor personale nu face nicio deosebire între funcțiile publice și/sau funcțiile de demnitate publică care nu pot fi ocupate în viitor timp de 3 ani de către persoana sancționată, pedeapsa din Codul penal operează cu textele „anumite funcții” sau „o anumită activitate”. În acest sens, articolul 65 alin. (1) din Codul penal stabilește că privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o activitate de natura celei de care s-a folosit condamnatul la comiterea infracțiunii. Altfel spus, pedeapsa penală are o sferă mai îngustă de aplicare și vizează funcțiile sau activitățile de care s-a folosit condamnatul la comiterea infracțiunii. Totodată, Curtea reține că termenul pedepsei penale [de la 10 până la 15 ani] este mult mai aspru în raport cu sancțiunea disciplinară [3 ani].

45. Având în vedere cele menționate *supra*, Curtea nu poate reține argumentele autorului excepției cu privire la incidența normelor constituționale invocate în raport cu articolul 330² alin. (1) din Codul penal.

46. Referitor la prevederile contestate ale articolelor 100 alin. (4) și 296 alin. (2) din Codul de procedură penală care reglementează verificarea probelor și conținutul rechizitoriului, Curtea observă că autorul excepției nu formulează o critică de neconstituționalitate, ci contestă în realitate modul de interpretare și de aplicare a dispozițiilor criticate de procuror și instanța de judecată. În raport cu textul „prin procedee probatorii respective” din articolul 100 alin. (4) din Codul de procedură penală, autorul excepției a susținut că procurorul și instanța de judecată au utilizat un mijloc de probă care nu a fost obținut printr-un „procedeu probatoriu” prevăzut de Codul de procedură penală. Cu privire la sintagma „analiza probelor” din articolul 296 alin. (2) din Codul de procedură, autorul excepției a menționat că în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, procurorul doar a enumerat probele în rechizitoriu fără să le analizeze.

47. Curtea notează că nu este competentă să se pronunțe cu privire la aspectele ce țin de aplicarea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

48. Prin urmare, având în vedere cele menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 330² alin. (1) din Codul penal, a textului „prin procedee probatorii respective” din articolul 100 alin. (4) din Codul de procedură penală, a sintagmei „analiza probelor” din articolul 296 alin. (2) din Codul de procedură penală și a articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ridicată de dl avocat Vasile Nicoară, în interesele dlui Oleg Melniciuc, parte în dosarul nr. 1a-2078/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 4 aprilie 2023
DCC nr. 41
Dosarul nr. 132g/2022*